

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

5. Vtrum potentiæ sensitiuæ possint percipere aliquod obiectum spirituale, aut non existens.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Confirmatur hoc : quia ideo aer non læditur per species intentionales vehementis sensibilis, quia non habet ab intrinseco connaturalem coaptationem cum ipso, vt pertinet ad ordinem intentionalem : ergo quandoquidem sensus habeat talem coaptationem cum ipso, debet immutari ab ipso contra suam naturam, quoties secundum excellentias immutatur, & consequenter debet lædi, vt sic immutetur. Alia huius farinae addunt circa hoc, sed tota substantia in his consistit.

31. *Respondetur*, omittendo petitionem principii, quæ fit in antecedente, sensum habere sufficientem harmoniam & proportionem cum sensibili, quoties habet virtutem sufficientem ad ipsum percipiendum : unde si sit aliquid sensibile, quod non potest perfecte ab illo percipi, non habebit proportionem, nec symphoniam sufficientem cum ipso, nec tamen inde sequitur quod possit ab ipso lædi, quia oculus non potest lædi à sono, & tamen non habet sufficientem proportionem ad percipiendum sonum.

Deinde, quoties sensus non habet magis intensam speciem impressam à sensibili, quam possit sufficere ad percipiendum ipsum sensibile, non tollitur harmonia ipsius, quod adeo verum est, vt potius tolleretur harmonia sufficiens & proportio ipsius cum sensibili, quoties non haberet tam intensam speciem : & hinc si oculus habeat tam intensam speciem, quam potest haberi de albedine, habebit sufficientem proportionem cum albedine, & si minus intensam habeat speciem, quam requiratur ad hoc, non habebit sufficientem proportionem & harmoniam ad videndum ipsam tam perfecte, quam possit ab ipso videri : ergo per quamcunque intensiorem speciei impressæ à sensibili quantumvis vehementi non potest tolli symphonia, seu proportio potentie ad ipsum, sed potius confirmatur & perficitur.

32. *Ex his respondetur in forma* (quamvis id difficile sit clare facere propter defectum boni sensus in antecedenti) distinguendo antecedens : si sensus sit, quod habeat commensurationem & proportionem cum sensibili quando redigitur ad aliquam mediocritatem in intensiōe speciei, seu quando non habet species nimis intensas iuxta excellentiam sensibilis, nego antecedens ; imo quando habet tales species est magis commensuratus & proportionatus. Si sensus sit, quod tunc sit commensuratus & proportionatus, quando est ita redactus ad mediocritatem, vt non habeat species magis intensas quam requiratur ad percipiendum sensibile, concedo antecedens, & similiter distinguo consequens : quando immutatur secundum mediocritatem & non secundum excellentias, id est, quando immutatur per species minus intensas quam sensibile exigit producere, nego consequentiam : quando immutatur per species quæ non sunt ita infra mediocritatem, vt non excedant intensiōem requisitam ad videndum sensibile, concedo consequentiam, & nego secundam consequentiam (quamvis consequens non sit ad propositum) quia licet species excederet intensiōem debitam, quia tamen est intentionalis, non corrumpet nec læderet sensum, sicut non lædit aerem aut quodcunque aliud subiectum in quo est.

Ad probationem antecedentis respondeo iuxta responsionem ad primam obiectionem lædi sensum ad propositionem obiecti sensibilis excellentis, propter alias causas concomitantes, non ex vi ipsiusmet obiecti, vt sensibile est.

Adde ad hæc, si sit aliqua improportio inter sensibile excellens, & sensum, & consequenter si non sit symphonia inter illa, quamvis id concedatur, tamen inde solum sequi potest, quod sensus non possit percipere illud sensibile, sed non sequitur quod possit ab illo, quatenus sensibile est, lædi, quod mihi videtur evidens.

Ad confirmationem respondeo supponi falsum, quod magis lædetur sensus per species sensibilis vehementis, quatenus tale est, quam aer : Deinde nego antecedens. Sed ratio est, quia illæ species non habent virtutem physicam destructivam aeris, aut vllius subiecti ; & ob hanc ipsam rationem non lædunt etiam sensum.

Verum potentia sensitiva possint percipere aliquod obiectum spirituale, aut non existens.

33. *Q*uamvis ad experientiam omnem, quam possumus habere de facto, certum est potentias sensitivas non posse percipere res spirituales, aut res non existentes actu, vel quoad se, vel quoad suas species : quod addo propter sonum, qui secundum aliquos mediante specie sua auditur, etiam quando iam desinit existere quoad esse suum reale. Unde difficultas tantum est, utrum possit de potentia absoluta huiusmodi percipere.

Quantum ad primam partem, sententia communis est, potentias materiales non posse etiam de potentia absoluta obiecta spiritualia percipere, Quod tamen *Arriaga* limitat ad potentias illas, quæ de facto dantur, nam putat posse à Deo creari aliquam potentiam materiale distinctæ rationis ab illis, quæ possit etiam obiectum spirituale percipere.

Fundamentum communis sententiae est, quod nulla potentia vitalis potest tendere in obiectum aliquod, in quo non reperitur ratio obiecti proprii ipsius : sed ratio propria obiecti potentiarum sensitivarum, saltē harū, quæ de facto dantur, non reperitur in aliquo spirituali ; obiectum enim propriū potentie visus, verbi gratia, est color aut lux ; sed nullum spirituale est color, aut lux : ergo nullum spirituale potest attingi ob oculo. Et eodem modo discurre potest de cæteris potentiis, de quibus est eadem ratio quantum ad hoc, ac de oculo secundum omnes.

Hæc ratio coincidit cum alia communi, nempe quod diuinitus fieri nequeat, vt aliqua potentia transcendat suum obiectum adæquatum, quia alias esset & non esset obiectum adæquatum eius : sed obiectum adæquatum potentiarum materialium est aliquid materiale, v.g. oculi lux & color ; auris sonus ; odoratus odor : ergo non possunt attingere aliquod spirituale.

34. *Verum* in vtraque ratione petitur principium, aut non concludunt : nam quando dicunt quod proprium obiectum, seu adæquatum obiectum potentie, verbi gratia visus, sit color & lux, vel intelligunt hoc de proprio & adæquato obiecto eius naturali, ac naturaliter per vires naturales attingibili ; & quamvis hoc concedatur vt verum, ac notum experientia, non sequitur inde, quin supernaturaliter possit videre aliquid aliud ; res enim sine dubio potest aliquid supernaturaliter facere, quod nequit facere naturaliter. Vel intelligunt quod color & lux sint obiectum proprium & adæquatum eius, tam quoad naturalem, quam quoad supernaturalem attingentiam, & hoc est petere principium, est enim directe quod negant aduersarij, & quod iam examinatur.

Arriaga aliter probat hanc sententiam : quia lapis non potest de potentia absoluta cognoscere, & id colligitur ex eo quod naturaliter nihil cognoscat, & consequenter quod non sit cognoscitivus : ergo si sensus non possit cognoscere naturaliter aliquid spirituale, non habebit potentiam cognoscitivam ipsius, & consequenter nec supernaturaliter poterit illud percipere.

35. *Hæc etiam ratio* non multum probat, consequentia enim facile negatur : nam cum constet sensum habere potentiam vitalem sensitivam, non reperitur in ipso ex natura sua tanta improportio ad cognitionem sensitivam quamcunque, quanta reperitur in eo quod non habet potentiam cognoscitivam aut vitalem vllō modo. *Deinde*, quamvis intellectus non possit naturaliter habere cognitionem intuitivam Dei, potest tamen supernaturaliter : ergo quamvis sensus non possit naturaliter habere cognitionem obiecti spiritualis, potest tamen supernaturaliter talem habere.

Idem Arriaga probat possibile esse potentiam materiale, quæ percipere possit obiectum spirituale ; quia in hoc nulla est repugnantia ; & hoc probat soluendo repugnantias communiter adductas. Sed certe si non sit repugnantia, quod vlla potentia materialis percipiat obiecta spiritualia, non erit repugnantia quod visus de facto existens

Probat
quod sen-
sus non
materia-
lis possit
ferri in
obiectum
spirituale.

existens id facere possit : nam quod de facto non percipiat illa, non arguit hoc, quandoquidem possit Deus ob eandem ipsam rationem, ob quam non voluit producere potentiam materialem possibilem, quæ possit sentire obiecta spiritalia, non concurrere cum potentiis de facto existentibus ad illa percipienda ; & si hoc faceret, quamvis possent percipere talia obiecta, de facto illa non perciperent.

CONCLUSIO I.

36. *Non est eadem ratio colligendi quod potentia materialis possit eleuari ad videndum obiectum spirituale, ac colligendi quod intellectus possit videre Deum intuitiue per eleuationem supernaturalem, & consequenter male argumentantur, qui ex possibilitate huiusmodi eleuationis intellectum inferunt possibilitatem eleuationis potentie materialis.*

Secunda pars sequitur ex prima. Probatur prima pars: quia intellectus potest habere aliquem actum circa Deum naturaliter, visus autem, v.g. non potest habere naturaliter illum actum circa obiectum spirituale: facilius autem est concipere quomodo aliqua potentia possit habere perfectiorem actum circa obiectum aliquod per auxilium supernaturale, quam possit naturaliter habere, si habeat naturaliter illum actum circa ipsum, quam quod possit habere aliquem actum per eleuationem circa obiectum, circa quod nullum actum potest habere naturaliter absque eleuatione: ergo non est eadem ratio de intellectu, & visu quantum ad hoc.

Rursus intellectus attingit formalitatem entis seorsim sumptam, quæ formalitas reperitur intrinsece in Deo non minus quam in creaturis; visus autem non attingit intrinsece illam formalitatem seorsim sumptam, quæ reperitur in obiecto spiritali: sed facilius est concipere quomodo possit potentia eleuari ad videnda ea quæ continentur sub quacunque formalitate quam attingit secundum se, quam ad videndas res quæ non continentur sub vlla formalitate quam attingit.

CONCLUSIO II.

37. *Repugnat vllam potentiam materialem dari, quæ possit naturaliter percipere rem spiritualement. Hæc est contra Ariagam. Probatur: quia repugnat aliqua virtus naturalis naturaliter tendens ad superfluum & inutile, & hæc ratione repugnat, quod duæ quantitates naturaliter possint poni in eodem subiecto, aut duo calores non facientes intensionem, sed si obiectum spirituale posset moueri naturaliter potentiam materialem ad sensationem, hoc contingeret: ergo. Probatur minor supponendo, quod potentia materialis, de qua hic agimus, debeat esse diuisibilis extensiuæ, & quod obiectum spirituale, debeat esse indiuisibile: nam obiectum illud deberet imprimere speciem sui toti illi potentie: sed non posset imprimere speciem indiuisibilem, quia deberet esse tota in toto, & tota in qualibet parte istius potentie; & hoc ipsum esset superfluum & implicatorium, quia esset spiritalis, & non esset: non esset ex hypothesi, esset autem propter indiuisibilitatem & aptitudinem ad occupandum locum diuisibilem indiuisibiliter: ergo deberet producere speciem diuisibilem: sed esset illa species si diuisibilis, quælibet pars ipsius debere posse representare totum obiectum, tam bene quam alie partes aut omnes simul: ergo alie partes essent superflue.*

38. *Hic tamen non obstantibus, non occurrat mihi vlla ratio conuincens, quo mirus de potentia absoluta possit visus, v.g. tendere mediante auxilio supernaturali in obiectum spirituale: neque enim vlla ratio adduci potest, ex cuius ratione sequatur contradictio, quin in ea petatur manifeste principium: sed de hoc fufius in Theologia agi solet: Et hæc sufficiant ad solutionem quæstionis pro prima parte.*

Quantum ad secundam partem quæstionis, supposito quod sensationes, sicut & intellectiones, sint qualitates absolute vt postea ostendetur, sit

CONCLUSIO III.

39. *Sensationes possunt conservari in potentiis absque ex-*

istentia obiectorum aut specierum; sed potentia tamen non possunt per ipsas videre.

Prima pars patet: quia non dependent ab obiectis aut speciebus nisi in genere causæ efficientis: Deus autem potest supplere omnem causalitatem causæ efficientis præsertim extrinsecè, qualis est obiectum & species respectu visionis.

Confirmatur: quia nulla potest assignari ratio necessariæ connexionis quoad existentiam inter sensationem & obiectum aut speciem obiecti: ergo de potentia Dei absoluta possunt separari quoad existentiam.

Probatur secunda pars: quia visio obiecti talis non potest facere oculum formaliter videntem, nisi tale obiectum secundum modum, secundum quem nata est ipsum representare, si intuitiue, intuitiue, si abstractiue, abstractiue, & hoc habet visio ex natura sua formali, non quatenus producit ab obiecto, quia quamvis ab ipso non posset produci, haberet hanc naturam, & ad hoc impertinens est, quod ab ipso producat aut non: sed non potest representare obiectum secundum esse reale proprium vt videtur intuitiue, nisi existat realiter secundum esse suum proprium, nec potest videre speciem ipsius, nisi species ipsius sic existat: ergo non potest constituere potentiam percipientem quando conseruaretur in ipsa, non existente obiecto aut specie eius.

Confirmari solet hoc: quia si posset cognitio sensus intuitiua, ac experimentalis conseruari & reddere potentiam videntem absque obiecto, non possemus ex ea colligere quod obiecta existant, quia possemus dubitare, an à Deo conseruaretur absque obiecto.

Sed hæc confirmatio non admodum fauet: nam licet non potuissemus cum euidenti certitudine probare existentiam obiectorum ex illis actibus, tamen per discursum sufficientem possemus id colligere, quia scilicet nisi constaret oppositum auctoritate aut ratione, potius deberemus dicere quod illud, quod appareret nobis actu existere actu existeret, quam quod non actu existeret: si enim licet Deus se solo posset producere ad præsentiam ignis calorem, nisi tamen constaret nobis quod ita faceret, longe melius diceretur quod non ita faceret, sed quod permetteret igni agere iuxta suam naturam.

40. *Confirmari posset vterius in sententia multorum Scotistarum: quia visio non facit videntem nisi vltra qualitatem absolutam suam sequatur ad ipsam respectus actualis tendentiæ, siue ille respectus sit intrinsecus ad huiusmodi, siue extrinsecus: sed ille respectus nequit esse absque termino suo realiter existente, ille autem terminus est vel obiectum, vel species eius: ergo nequit potentia videre absque existentia obiecti aut speciei. In hac confirmatione, illud de respectu tendentiæ superaddito actui fuit mihi semper difficile, & de eo postea agam.*

Confirmari posset tertio: quia non implicat quod visio habeat ex natura sua talem dependentiam ab existentia obiecti in ordine ad constituendam potentiam formaliter videntem, vt id non possit facere, nisi obiectum existat in se, aut sua specie: Sed hoc supposito etiam de potentia absoluta, non posset constituere videntem absque existentia obiecti aut speciei, quantumvis existeret in intellectu absque illis: ergo ita dicendum.

Sed vt verum fatear, non inuenio etiam in hac resolutione aliquod motuum conuincens: vnde satis probabilis iudicio oppositum, & magis arduum si dicatur incertum esse, an videret potentia per visionem, quæ conseruaretur in illa absque existentia obiecti aut speciei eius, illumque solum posse ea de re sententiam ferre, in quo sic conseruaretur.

QVÆSTIO VI.

An potentia materiales indigeant speciebus ad percipienda sua obiecta.

Certum est potentias materiales sensitiuas indigere speciebus expressis: nam ipsæmet sensationes, sicut & intellectiones, sunt qualitates absolute vt postea ostendetur, sit

§§ 3

quibus

Non est eadem ratio de potentia in ordine ad percipiendum obiectum spirituale, ac de intellectu in ordine ad videndum Deum.

Repugnat potentie materiali percipere obiectum spirituale naturaliter.

Non potest assignari ratio conuincens, quo mirus de potentia absoluta possit visus, v.g. tendere mediante auxilio supernaturali in obiectum spirituale.

Sensationes possunt conseruari in potentiis absque existentia obiectorum aut specierum.